ਐਮ/ਐਸ ਗਿੰਪੈਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ
ਬਨਾਮ
ਮਨੋਜ ਗੋਏਲ
(ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1068 ਦਾ 2021)
ਅਕਤੂਬਰ 08, 2021
[ਡਾ. ਧਨੰਜ□ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਵਿਕਰਮ ਨਾਥ ਅਤੇ ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਥਨਾ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881 – ਧਾਰਾਵਾਂ 138, 139 – ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਅਸਵੀਕਾਰਯਤਾ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 138 – ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਅਣ-ਮਾਨਤਾ – ਪਹਿਲੀ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ – ਸਮਝੌਤਾ – ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲੰਬਿਤ, ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕ ਵੀ ਅਣ-ਮਾਨਤਾ – ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਖਲ – ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਤੇ ਅਗਾਂਹ ਲਿਜਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਫੈਸਲਾ: ਨਹੀਂ – ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ – ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਨਾਫਰਮਾਨੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਅਣ-ਮਾਨਤਾ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਾਰਣ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ – ਦੋਵੇਂ ਸੈੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਨੁਮਤੀ ਦੇਣਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ – ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਰੱਦ – ਹੋਰ; ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਸੋਚ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ – ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅੰਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ – ਇਹ ਤਬ ਤੱਕ ਵੈਧ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ – ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 139 ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ – ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ – ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜ਼ਰ ਕੋਡ, 1973 – ਧਾਰਾ 482 – ਪੈਨਲ ਕੋਡ, 1860 – ਧਾਰਾਵਾਂ 409, 506(ਆਈ).

ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ, 1881:
ਧਾਰਾ 138 – ਅਵਯਵ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ.
ਧਾਰਾ 138 – ਉਦੇਸ਼ – ਫੈਸਲਾ: ਧਾਰਾ 138 ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ – ਐਕਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੰਬਿਤੀ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ.

s.138 – ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਧੀਨ – ਫੈਸਲਾ: ਇਹ ਕਿਸਮ ਅਰਧ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਫਿਰ ਵੀ, ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

s.139 – ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾ – ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ – ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਅਦਾਲਤ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਭਿਯੋਗ

ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਰਧ-ਅਪਰਾਧਿਕ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਨੂੰਨ, ਫਿਰ ਵੀ, ਕੈਦ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸਜ਼ਾ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 27, 28]

1.2 ਦੋਨੋਂ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਧੀਨ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਲਾਜ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਵਸੂਲੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਥੋੜਾ ਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਧਮਕੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੱਟਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਸਵੈਚਾਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾਰ ਦੀ ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾਰ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸਮਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾਰ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਅਨੁਪਾਲਣਾ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਇਜ਼ਤੀ, ਫਿਰ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਕਾਰਣ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਗਰਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਉਪਾਯਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਆਖਿਆ, ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਾਰ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਫਿਰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੂਲ ਸੌਦੇ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਚੈੱਕਾਂ ਲਈ ਵੀ। ਤੀਜਾ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਸੂਲੀ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਵਧਾਏਗਾ

ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਿਕਵਰੀ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ, ਇਹ ਜਿੱਥੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਬੋਝ ਵਧੇਗਾ ਜੁਰਮ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮਾਂ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਹੈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਵਲ ਗਲਤ ਦੇ ਸੁਭਾਅ ਵਿੱਚ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, ਇੱਕ ਅਸਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਦੂਜਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਚੈੱਕਾਂ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅੰਸ਼ਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਮੂਲ ਦੇਣਦਾਰੀ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਦਾਇਗੀ ਅਰਥਹੀਣ। ਅਜਿਹੇ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕਰੇਗੀ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਮੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੱਕੋ ਅੰਤਰੀਵ ਲਈ ਦੋ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦੇ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਧਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ, ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਕਾਰਨ ਮਿਲੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਡੀਡ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਡੀਡ ਮਿਤੀ 12 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਸਹਿਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਪਾਰਸ 37-40, 45][456-H; 457-ਏ, ਐੱਚ; 458-ਏ-ਐਚ; 462-ਡੀ-ਈ]

]

Re: ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ 1881 ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਟਰਾਇਲ ਸੰਬੰਧੀ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਿਤੀ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ 2021 ਵਿੱਚ ਸੁਓ ਮੋਟੂ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ (ਕ੍ਰਿ.) ਨੰਬਰ 2 ਦੇ 2020 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਰਾਜ (2008) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 638 : [2008] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 797 – ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ।

ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਨੀਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ (2020) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 118 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

2.1 ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਣਾਮਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕ ਜੋ ਕਿ ਐਚ.ਐਸ.ਐਸ.ਏ. ਅਧੀਨ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵੱਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਮੰਗ ਮਸੌਦੇ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਕੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਗਿੰਪੈਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੂੰ 'ਐਮ.ਜੀ.' ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। 'ਐਮ.ਜੀ.' ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ 7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬਾਕੀ ਰਕਮ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋ ਗਏ। [ਪੈਰਾ 46, 47]

2.2 ਜਦੋਂ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ"। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਪਰਾਧ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਅਸਤਿਤਵ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਇੱਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤਾ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਚਾਹੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ, ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਣ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਉਸੇ ਅਧੀਨ ਲੈਣ ਦੇ ਲਈ ਸਿਰਫ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਲੜਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦਾ ਕਾਰਨ 7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਾਕੀ ਬਕਾਏ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵੱਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕਾਰਨ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 482 ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਕੌੜੀ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੈੱਕ ਦਾ ਧਾਰਕ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 138 ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਨੇਚਰ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ, ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 139 ਇਹ ਧਾਰਣਾ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ "ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ"। ਇੱਕ ਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਹ ਬੋਝ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਧਾਰਾ 139 ਅਧੀਨ ਧਾਰਣਾ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਸਮੀਕਰਨ "ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ" ਇਹ ਦਰਸਾਏਗਾ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੋਝ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਡਿਸਚਾਰਜ ਇਹ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਦ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੋਵੇਗਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ, ਅਸਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਕੀ ਨਿਰਣਾ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਖੋਜ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਆਦਿ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਸਨ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈਕਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਸੈੱਟ ਹੈ ਸਮਝੌਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਇੱਕ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਡਿਸਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ 482 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਸਿਰਫ਼ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਮਝੌਤਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਮਾਨ ਤੱਕ ਵੈਧ ਰਹੇਗਾ

ਉਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਸੈੱਟ ਕਰਨ ਦਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਸਹੀ ਅਰਥ ਅਤੇ ਆਯਾਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਵਿਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਜੋੜੇ ਗਏ ਸਬੂਤ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰ. 389/2017 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੋ 2012 ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰ. 3326-3329 ਅਤੇ 2013 ਦੀ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰ. 99-101 ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। [ਪਾਰਾ 48, 50, 51, 53 ਅਤੇ 55] [463-C-F; 464-ਬੀ-ਸੀ; 465-ਏ-ਬੀ; 466-ਡੀ-ਐਚ; 467-ਏ, ਡੀ-ਈ]

ਕੇ ਭਾਸਕਰਨ ਬਨਾਮ ਸੰਕਰਨ ਵੈਦਿਯਨ ਬਾਲਨ (1999) 7 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 510:[1999] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 271; ਪੀ ਮੋਹਨਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹ ਬ੍ਰਦਰਸ ਇਸਪਾਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (2021) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 258; ਮੀਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕੰਚਨ ਮੇਹਤਾ (2018) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 560 : [2017] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 66; ਦਾਮੋਦਰ ਐਸ ਪ੍ਰਭੂ ਬਨਾਮ ਸਈਦ ਬਾਬਾਲਾਲ (2010) 5 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 663 : [2010] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 678; ਆਰ. ਵਿਜਯਨ ਬਨਾਮ ਬੇਬੀ (2012) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 260 : [2011] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 712; ਐਚ.ਐਮ.ਟੀ. ਵਾਚਿਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਏ. ਅਬੀਦਾ (2015) 11 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 776 : [2015] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 719; ਸੰਪੇਲੀ ਸਤਿਯਨਾਰਾਯਣ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਇੰਡੀਅਨ ਰੀਨਿਊਏਬਲ ਐਨਰਜੀ ਡਵੈਲਪਮੈਂਟ ਏਜੰਸੀ ਲਿਮਿਟੇਡ (2016) 10 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 458 : [2016] 6 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 531; ਕੁਮਾਰ ਐਕਸਪੋਰਟਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਕਾਰਪੇਟਸ (2009) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 513 : [2008] 17 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 572; ਕਿਸ਼ਨ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸ਼ੰਕਰਗੌਡਾ (2018) 8 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 165 : [2018] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 69 – ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ. (2021) ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐਸ.ਸੀ. 485 – ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਕੇਸ ਲਾ ਰੈਫਰੈਂਸ

[1999] 3 ਸੁਪਲ. ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 271 ਪੈਰਾ 26 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

(2021) 6 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 258 ਪੈਰਾ 27 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2017] 10 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 66 ਪੈਰਾ 28 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2010] 5 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 678 ਪੈਰਾ 29 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2011] 14 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 712 ਪੈਰਾ 37 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

[2008] 7 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 797 ਪੈਰਾ 41 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

(2020) 16 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 118 ਪੈਰਾ 41 'ਤੇ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲੇਟ ਜੁਰਿਸਡਿਕਸ਼ਨ: ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1068 ਦੀ 2021।

ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਓਰੀਜਨਲ ਪਿਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 25398 ਦੀ 2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ 10.04.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ।

ਨਾਲ

ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1069-1075 ਦੀ 2021।

ਵੀ. ਗਿਰੀ, ਜਯੰਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਲਿਜ਼ ਮੈਥਿਊ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅੰਕਿਤਾ ਗਾਂਧੀ, ਸ਼੍ਰੀਰੰਗ ਵਰਮਾ, ਨਵਨੀਤ ਆਰ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨਾਲੀ ਜੈਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵਸੁਧਾ। ਜੈਨ, ਦਿਵਾਕਰ ਮਹੇਸ਼ਵਰੀ, ਕਰੁਣ ਮਹਿਤਾ, ਸ਼੍ਰੇਅਸ ਐਡੁਪੁਗੰਤੀ, ਅਮਰਤਿਆ ਭੂਸ਼ਣ, ਤੁਸ਼ਾਰ ਭੂਸ਼ਣ, ਕੇਤਨ ਪਾਲ, ਐਡਵੋਕੇਟ. ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਤੱਥਾਕਥਿਤ ਪਿਛੋਕੜ.....3*

ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ.....12*

ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ.....15*

ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਭਿਯੋਗ.....15*

ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ.....33*

ਨਿਸਕਰਸ਼.....40*

ਤੱਥਾਕਥਿਤ ਪਿਛੋਕੜ

ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਮਦਰਾਸ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਇਕਲੌਤੇ ਨਿਆਂਕ ਦੀ ਤਾਰੀਖ 10 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚੇਨਈ ਵਿੱਚ ਸੱਤਵੇਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਲੰਬਿਤ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ 1881[2] ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 1973 ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

17 ਅਤੇ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ 2012 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਂਚਲ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਿਟੇਡ[5] ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ[4] ਕੀਤੇ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਾਲ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਰਨ ਲਈ 6.96 ਕਰੋੜ (ਰੁਪਏ 6,96,74,666/-) ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਅਤੇ 8.04 ਕਰੋੜ (ਰੁਪਏ 8,04,12,495/-) ਵਜੋਂ ਵਾਰਫੇਜ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਿਆਜ ਨਾਲ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਮਾਲ ਸਪਲਾਈ ਕੀਤਾ, ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ। 6 ਅਗਸਤ 2012 ਨੂੰ, ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਨੇ 8 ਅਗਸਤ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ 18 ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਕਮ 50 ਲੱਖ ਸੀ, ਕੁੱਲ ਮੁੱਲ 9 ਕਰੋੜ ਦੀ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਕਾਇਆ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸਤ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ। 21 ਅਗਸਤ 2012 ਨੂੰ, 18 ਚੈੱਕ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇੰਡੋਰਸਮੈਂਟ ਨਾਲ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋ ਗਈ: “ਡਰਾਅਰ ਦੁਆਰਾ ਭੁਗਤਾਨ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ”/ “ਨਾਕਾਫੀ ਫੰਡ”। 10 ਸਤੰਬਰ 2012 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ 1860 ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 409 ਅਤੇ 506(1) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਚੇਨਈ, ਐਗਮੋਰ ਵਿੱਚ ਪੁਲਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਨਾਲ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ, ਜੋ ਕਿ 1 ਫਰਵਰੀ 2013 ਨੂੰ ਸੈਂਟਰਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਬ੍ਰਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਕ੍ਰਾਈਮ ਨੰਬਰ 21 ਦੇ 2013 ਵਜੋਂ ਰਜਿਸਟਰ ਹੋਇਆ। 22 ਸਤੰਬਰ 2012 ਅਤੇ 5 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ - ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੋਏਲ (ਜਵਾਬਦੇਹ) ਅਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਗੋਏਲ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧਿਤ 18 ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ।

3. 22 ਅਕਤੂਬਰ 2012 ਅਤੇ 6 ਨਵੰਬਰ 2012 ਨੂੰ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138

ਅਧੀਨ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਅਣ-ਮਾਣਤਾ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 9 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਲਈ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਹਨ।

4. 2013 ਵਿੱਚ, ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੋਏਲ ਨੇ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ। 3 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ, ਏ.ਸੀ.ਐਲ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮੁਕੇਸ਼ ਗੋਏਲ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਖਾ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੁਕੇਸ਼ ਗੋਏਲ ਵੱਲੋਂ 5 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

5. ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਏ.ਸੀ.ਐਲ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ। 12 'ਤੇ ਮਾਰਚ 2013, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ACL ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ:

“1. ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ "ਪਾਰਟੀ ਆਫ਼ ਦ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ” ਡੀਡੀ ਨੰ: 271351, ਮਿਤੀ: 11/03/2013 ਨੂੰ ਸੌਂਪਣਾ ਰੁਪਏ ਲਈ 3,00,00,000/- (ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) 'ਤੇ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਕਪੂਰ ਵੈਸ਼ਿਆ ਬੈਂਕ ਲਿਮਿਟੇਡ, “ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਭਾਗ ਦਾ", ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਭਾਗ” 11/03/2013 ਨੂੰ

2. ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਉੱਤੇ, "ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ" ਵੱਲੋਂ "ਪਹਿਲੀ ਪਾਰਟੀ" ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਲਈ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ ਜਾਵੇਗੀ।

3. "ਪਹਿਲੀ ਪਾਰਟੀ" ਬਾਕੀ ਰਕਮ 7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ 3 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ 3 ਬਰਾਬਰ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿੱਚ, ਹਰ ਮਹੀਨੇ 2,33,33,333/- (ਰੁਪਏ ਦੋ ਕਰੋੜ ਤੀਹ ਲੱਖ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਤਿੰਨ ਸੌ ਤੀਹ ਸਿਰਫ) ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਵਚਨਬੱਧ ਹੈ। ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਕਿਸਤ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ 11ਵੇਂ ਦਿਨ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਭਾਵ 11/04/2013, 11/05/2013 ਅਤੇ 11/06/2013।

4. “ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ” ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਇਤਵ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਹੀਨਾਵਾਰੀ ਕਿਸਤ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ ਜੋ ਕਿ ਰੁ. 2,33,33,333/- ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਤਿੰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ. ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੋਏਲ, ਸ੍ਰੀ. ਮਨੋਜ ਗੋਏਲ ਅਤੇ ਐਮ/ਐਸ ਆਂਚਲ ਕਲੈਕਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ “ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ” ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਹੋ ਸਕੇ।

5. “ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ” ਨੇ “ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ” ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਚੈੱਕ ਦਿੱਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ “ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ” ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਭਰੋਸੇ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਇਤਵ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਜੋਂ।

[...]

6. “ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ” ਐਮ/ਐਸ. ਆਂਚਲ ਸੀਮੈਂਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਪਹਿਲਾਂ ਐਮ/ਐਸ ਕੈਕਾ ਸੀਮੈਂਟ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ) ਅਤੇ ਐਮ/ਐਸ. ਆਂਚਲ ਕਲੈਕਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਕਿ “ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ” ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਭੈਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ. ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੋਏਲ, ਇਸ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਤੇ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਉਲੰਘਣਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਦੀ ਗੈਰ-ਪਾਲਣਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਫਰੇਬ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗੀ। “ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ” ਨੇ ਐਮ/ਐਸ ਆਂਚਲਕਲੈਕਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ ਦਾ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, “ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ” ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫਾਈ ਲਈ।

7. “ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ” ਸਹਿਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉੱਤਰਦਾਇਤਵ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਹਿਮਤ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਧੋਖਾਧੜੀ, ਫਰੇਬ, ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ, ਆਦਿ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ. ਮੁਕੇਸ਼ ਗੋਏਲ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਆਪੇ-ਆਪਣੇ ਰੱਦ

ਸਮਝੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ "ਦੂਜੇ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਭਾਗ" ਜ਼ਮਾਨਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਦੇ ਹੋਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਡਰਾਅ "ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੀ ਪਾਰਟੀ" ਅਤੇ ਮੈਸਰਜ਼ ਆਂਚਲ ਕਲੈਕਸ਼ਨ ਲਿਮਿਟੇਡ"।

8. "ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ" ਨੂੰ ਵੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰੁ. 5,33,33,333/- ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ, ਜੋ ਕਿ 11/04/2013 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੂਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, "ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ" ਖਿਲਾਫ ਅਰਬਿਟ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਗਾਰਨੀਸ਼ੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਐਨੇ. 312/2013 ਅਤੇ ਐਨੇ. 313/2013 ਵਿੱਚ ਓ.ਏ. ਨੰਬਰ 42/2013 ਦੇ ਅਧੀਨ ਮਾਨਯੋਗ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਫ ਮਦਰਾਸ ਅੱਗੇ ਲੰਬਿਤ ਹੈ।

9. ਪੂਰੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਮਗਰੋਂ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੁਆਰਾ "ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ" "ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ" ਨੂੰ, "ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ" ਸਾਰੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ, ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ, 138 ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿ C.C. ਨੰਬਰ 3326-3329/2012 & CC ਨੰਬਰ 99-101/2013 ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੋ ਕਿ ਜਾਰਜ ਟਾਊਨ, ਚੈਨਈ ਵਿੱਚ VIIਵੇਂ, ਐਮ.ਐਮ. ਅੱਗੇ ਲੰਬਿਤ ਹਨ "ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ" ਖਿਲਾਫ। ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ "ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ" ਕੋਲਕਾਤਾ ਸਿਟੀ ਸਿਵਿਲ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ "ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ" ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਵੇਗਾ O.S. ਨੰਬਰ 1615/2012 ਵਿੱਚ।

10. ਇਹ ਸਹਿਮਤੀ ਹੈ ਕਿ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਉੱਤੇ "ਪਹਿਲੇ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ" ਦੁਆਰਾ ਦੋਵੇਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ HSS ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਅਧੀਨ 17/04/2013, 27/04/2013 ਅਤੇ 27/04/2013 ਨੂੰ ਖਰੀਦੇ ਗਏ ਕਲਿੰਕਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਕੇਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਏ ਜਾਣਗੇ।"

6. ਉਪਰੋਕਤ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਮੁਕੇਸ਼ ਗੋਇਲ ਨੂੰ ਜਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ 26 ਮਾਰਚ 2013 ਅਤੇ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਅਗਾਊਂ ਜਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

7. 8 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਨੂੰ, ਏਸੀਐਲ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਵੱਲੋਂ ਮੱਦਰਾਸ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ9 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਖਾਲੀ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। 9 CS ਨੰਬਰ 234 ਆਫ 2013। ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਰੋਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਬਦਲੇ ਗਏ। 2 ਦਸੰਬਰ 2013 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਅੰਤਰਿਮ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਏਸੀਐਲ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਕਰਾਰ ਜਬਰ, ਧੋਖਾਧੜੀ ਅਤੇ ਦਬਾਅ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲ ਨੂੰ 12 ਦਸੰਬਰ 2014 ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

8. 14 ਦਸੰਬਰ 2015 ਨੂੰ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਕ੍ਰਾਈਮ ਨੰਬਰ 21/2013 (ਜੋ ਕਿ ਸੈਂਟਰਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਬ੍ਰਾਂਚ ਨਾਲ ਰਜਿਸਟਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ) ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਆਗੇ ਵਧਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 409 ਅਤੇ 506(1) ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਸਨ।

9. 15 ਨਵੰਬਰ 2016 ਨੂੰ, ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੋਏਲ ਵੱਲੋਂ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜੋ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਸਨ।

10. 12 ਮਾਰਚ 2013 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਐਪੀਲੈਂਟ ਵੱਲੋਂ 16 ਫਰਵਰੀ 2017 ਨੂੰ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਸੱਤਵੇਂ

ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ10SUPERSCRIPT ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ (ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਪਹਿਲਾਂ 2015 ਵਿੱਚ ਸੀ.ਐਮ.ਐਮ. ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 10 ਮਾਰਚ 2015 ਨੂੰ ਚੈਨਈ ਵਿੱਚ ਟਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ)। ਇਹ ਐਪੀਲੈਂਟ ਵੱਲੋਂ ਐਸੀਐਲ ਖਿਲਾਫ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਹੈ।

11. 10 ਮਾਰਚ 2017 ਨੂੰ, ਐਸੀਐਲ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ (ਮਨੋਜ ਗੋਏਲ ਅਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਗੋਏਲ) ਨੇ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ11SUPERSCRIPT ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀ। 19 ਅਗਸਤ 2017 ਨੂੰ, ਐਸੀਐਲ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਨੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕ੍ਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 482 ਅਧੀਨ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਰਵਾਈ12SUPERSCRIPT ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਐਸੀਐਲ, ਮਨੋਜ ਗੋਏਲ, ਅਤੇ ਵਿਜੈ ਸ੍ਰੀਵਾਸਤਵ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਉਸ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਜੋ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਸਾਈਨਰ ਸੀ।

12. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ 10 ਮਾਰਚ 2017 ਨੂੰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਐਸੀਐਲ ਵੱਲੋਂ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ13 ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। 18 ਮਈ 2018 ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਐਸੀਐਲ ਨੂੰ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ (ਅਤੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 15 ਚੈੱਕ) ਜਬਰਦਸਤੀ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ:

“ਦੇਰੀ ਨੂੰ ਮਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਕੇ.ਵੀ. ਵਿਸਵਨਾਥਨ, ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ, ਨੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬਿਲਕੁਲ ਵੱਖਰੇ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਯਾਚੀਕਾ ਦੇ ਗਰਾਊਂਡ ‘ਡੀ’ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ (ਪੇਪਰ ਬੁੱਕ ਦੇ ਪੰਨਾ 67) ਜਿਥੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦਬਾਅ ਹੇਠ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਈਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਦਾਵਿਆਂ ਦੇ ਪੂਰੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਵਿੱਚ 15 ਨਵੇਂ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਆਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਯਾਚੀਕਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਮੁੜ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਏ।

ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਯਾਚੀਕਾ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਈ ਗਈ ਹੈ।”

13. 14 ਜੂਨ 2018 ਨੂੰ, ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ 7 ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬੈਚ ਨਾਲ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ, 19 ਜੁਲਾਈ 2018 ਨੂੰ, ਏਸੀਐਲ ਨੇ ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ।

14. 6 ਅਗਸਤ 2018 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ 24 ਨਵੰਬਰ 2017 ਦੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੀ ਆਦੇਸ਼ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਯਾਚੀਕਾ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ, ਮਨੋਜ ਗੋਏਲ ਨੂੰ "ਦੇਰੀ ਨੂੰ

ਮਾਫ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਮਿਸਟਰ ਆਰ. ਬਸੰਤ ਵੱਲੋਂ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਰਿਸ਼ਠ ਵਕੀਲ ਹਨ ਜੋ ਯਾਚੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਯਾਚੀ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਮੁੱਖ ਤਰਕ ਦਾ ਸਾਰ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਦੋ ਸੈੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨਾਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਚਲ ਸਕਦੀਆਂ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ 18 ਚੈੱਕ ਹਰੇਕ ਦੇ 50 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਚੈੱਕਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਿਤੀ 18.05.2018 ਨੂੰ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਇਹ ਤਰਕ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਕਿ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਦੋ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ — ਦੋਵੇਂ ਉਸੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ — ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਖੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਯਾਚੀ ਨੂੰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਪਟਾਏਗੀ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਗੁਣਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਪਣਾਏ।

ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।"

15. 18 ਸਤੰਬਰ 2018 ਨੂੰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਮੱਦਰਾਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ16 SUPERSCRIPT ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਲੰਬਿਤ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ। ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਤੀ 10 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਇਆ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ:

(i) ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਖਿਲਾਫ ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਾਰਜ ਟਾਊਨ, ਚੈਨਈ ਵਿੱਚ ਫਾਸਟ ਟਰੈਕ ਕੋਰਟ ਨੰਬਰ.IV ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਾ ਕਰੇ;

(ii) ਜਵਾਬਦੇਹ, ਮਨੇ-ਗੋਇਲੰਡ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਸੱਤਵੇਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੀ ਫਾਇਲ 'ਤੇ ਲੰਬਿਤ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ।

16. 3 ਜੂਨ 2019 ਨੂੰ, ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਨਤੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ17 SUPERSCRIPT ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ
ਨਾਲ ਹੀ ਨਿਰਣਾਂ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ 'ਤੇ ਅਸਰ ਨਾ ਪਾਉਣ। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ 'ਤੇ 8 ਜੁਲਾਈ 2019 ਨੂੰ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ।

17. ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ 10 ਅਪ੍ਰੈਲ 2019 ਦਾ ਫੈਸਲਾ
ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ18
SUPERSCRIPTਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦੂਜੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਏ.ਸੀ.ਐਲ.
ਨੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ19 SUPERSCRIPT ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਦੋਵੇਂ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਟੈਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਕੱਠੇ ਸੁਣੇ ਗਏ।

18. ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ, ਜਦੋਂ ਸੈਕਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ
482 ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨ ਦਿੱਤੇ:

“19. […] ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਨੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 389 ਦੇ 2017 ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਦਾ ਹਿੱਸਾ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ। ਚੂੰਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸੈੱਟ ਆਫ ਚੈੱਕਾਂ ਆਪਣੀ ਭੁਗਤਾਨ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ ਤਿੰਨ ਐਚ.ਐਸ.ਐਸ. ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਵੱਲ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਜੇ ਵੀ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੰਬਿਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੂਜਾ ਸੈੱਟ ਆਫ ਚੈੱਕਾਂ ਕੇਵਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਨਾਲ ਹੀ ਜਦੋਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਆਪ ਹੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਚੈੱਕਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।” 19. ਉੱਪਰੋਕਤ ਅਨਸ਼ਾਨ ਵਿੱਚ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਐਚ.ਐਸ.ਐਸ.ਏ. ਅਧੀਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਖਿਲਾਫ ਜਾਰੀ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਆਫ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਸਬੰਧੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਲੰਬਿਤ ਹਨ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਦੂਜਾ ਸੈੱਟ ਆਫ ਚੈੱਕਾਂ “ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਈ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ”। ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅਗਾਂ ਲੰਬਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵੱਲ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਬੈਚ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਗਿੰਪੈਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ (ਅਪੀਲਕਰਤਾ) ਦੀ ਅਪੀਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 138 ਅਧੀਨ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਥੀ ਅਪੀਲ, ਜੋ ਕਿ ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ (ਮਨੇਜ ਗੋਇਲ ਅਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਗੋਇਲ) ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਸੈੱਟ ਆਫ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

B ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ

20. ਸ੍ਰੀ ਵੀ ਗਿਰੀ, ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਜੋ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ (ਗਿੰਪੇਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ) ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮਿਸ ਲਿਜ਼ ਮੈਥਿਊ ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਹਨ, ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ:

(i) ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ, 1881 ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਸਮੇਂ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸਦੇ ਅਵਯਵ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ;

(ii) ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਤੱਕ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੇਕਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕਾਰਨ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਹੈ;

(iii) ਕੀ ਕੋਈ ਦੇਣਦਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਚੈੱਕ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਸੈੱਟ ਅੱਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇਹ ਮਾਮਲੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਹਨ;

(iv) ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਅਧੀਨ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਸੂਲਯੋਗ ਕਰਜ਼ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ; (v) ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਮਹਜ਼ ਮੌਜੂਦਗੀ ਕਿਸੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧੀ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਭਾਜਨ ਦੇਖੇ ਗਿਆ ਹੈ; ਅਤੇ

(vi) ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਸਬੰਧੀ ਦੋਵੇਂ ਸੈੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਅਜਮਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

21. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਮਿਸਟਰ ਜੈਅੰਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

(i) ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਵੇਂ ਸੈੱਟਾਂ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ;

(ii) ਧਾਰਾ 138 ਦਾ ਮੁੱਖ ਤੱਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇੱਕੋ ਦੇਣਦਾਰੀ ਲਈ ਦੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ;

(iii) ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ;

(iv) ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਨਵੀਨਤਮ ਕਰਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ;

(v) ਭਾਰਤੀ ਕਰਾਰ ਐਕਟ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 39 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਵਾਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਦੂਜੇ ਪਾਰਟੀ (ਜਵਾਬਦੇਹ) ਦੁਆਰਾ ਕਰਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ 'ਤੇ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਚੁਣਾਵ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ;

(vi) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਰਾਰ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਮਧਿਆਸਤਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਿਆ;

(vii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ; ਅਤੇ

(viii) ਕ੍ਰਾਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਮਿਸਟਰ ਜਯੰਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਤਰਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਮੁੰਦਰ 'ਤੇ ਵਿਕਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਠਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਮੁੱਦਾ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਉਠਾਉਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।

22. ਹੁਣ ਵਿਰੋਧੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ

23. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਭਿਯੋਗ ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਟਿਕਾਊ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੁਝ ਚੈੱਕ ਰੱਦ ਹੋ ਗਏ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਤਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕ ਰੱਦ ਹੋ ਗਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੋਵੇਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਲੰਬਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਮਾਮਲੇ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ

ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਣਾਮਾਂ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸੀ.1 ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਭਿਯੋਗ

24. ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ:

ਵਿੱਚ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਕਮੀ, ਆਦਿ ਲਈ ਚੈੱਕ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਖਾਤਾ।

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਬੈਂਕਰ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਰਾਸ਼ੀ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਚੈੱਕ, ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ, ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਖੜ੍ਹੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਨਾਕਾਫੀ ਹੋਣਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਬੈਂਕ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਣਾ, ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ" ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇ ਦੁੱਗਣੇ ਤੱਕ ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ—

(ਅ) ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਖਿੱਚੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚੋਂ ਜੋ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਵੇ, ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ;

(ਬ) ਚੈੱਕ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਚੈੱਕ ਦਾ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਕ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਬੈਂਕ ਵਲੋਂ ਚੈੱਕ ਦੇ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਅਵਧੀ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਕੇ ਕਹੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ; ਅਤੇ

(ਸੀ) ਅਜਿਹੇ ਚੈੱਕ ਦਾ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਉਕਤ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਚੈੱਕ ਦੇ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਉਕਤ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਵਿਆਖਿਆ.— ਇਸ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ।"

25. ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤ: (ਛੇ) ਚੈੱਕ ਦਾ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਾ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਹੋਣਾ।

(i) ਰੱਖੇ ਗਏ ਖਾਤੇ 'ਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਚੈੱਕ ਦਾ ਡਰਾਇੰਗ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ;

(ii) ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਅੰਦਰ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਖਿੱਚਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਚੈੱਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਰਜ਼ੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ;

(iii) ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ;

(iv) ਡਰਾਅ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ ਬਿਨਾਂ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤੇ ਚੈੱਕ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਪੈਸੇ ਦੀ ਰਕਮ ਕ੍ਰੈਡਿਟ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਉਸ ਖਾਤੇ ਦਾ ਚੈੱਕ ਜਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਇਹ ਉਸ ਖਾਤੇ ਤੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ;

(v) ਭੁਗਤਾਨਕਰਤਾ ਜਾਂ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਦੇ ਦਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਦੇ 30 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਚੈੱਕ ਚੈੱਕ ਦੀ ਵਾਪਸੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੈਂਕ; ਅਤੇ

(vi) ਚੈੱਕ ਦਾ ਡ੍ਰਾਅਰ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਤਾ ਜਾਂ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਰਕਮ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ।

26. ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇ ਭਾਸਕਰਨ ਬਨਾਮ ਸੰਕਰਨ ਵੈਦਿਅਨ ਬਾਲਨ ਵਿੱਚ ਲਗਭਗ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਖੇਪ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਸਟਿਸ ਕੇ ਟੀ ਥਾਮਸ ਨੇ ਕਿਹਾ:

“14. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਕੇਵਲ ਕਈ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਜੁੜਾਵ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਅੰਗ ਹਨ: (1) ਚੈੱਕ ਦਾ ਖਿੱਚਣਾ, (2) ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ, (3) ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਅਦਾਇਗੀ ਲਈ ਵਾਪਸ ਕਰਨਾ ਬੈਂਕ ਦੁਆਰਾ, (4) ਚੈੱਕ ਦੇ ਡਰਾਅਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣਾ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਮੰਗਣ ਲਈ, (5) ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੇ 15 ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ ਡਰਾਅਰ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ।”

27. ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਕ੍ਵਾਸੀ-ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਹੈ, ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ, ਜਦੋਂ ਇਹ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਗਲਤੀ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ, ਫਿਰ ਵੀ, ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਜ਼ਾ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਬੈਂਕਿੰਗ ਸਿਸਟਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮੋਹਨਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਹ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਇਸਪਾਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ, ਜਿੱਥੇ ਜਸਟਿਸ ਆਰਐਫ ਨਾਰੀਮਨ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਪੂਰਵ ਮਿਸਾਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ, ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ:

“53. ਇਸ਼ਵਰਲਾਲ ਭਗਵਾਨਦਾਸ [ਐਸ.ਏ.ਐਲ. ਨਾਰਾਇਣ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਇਸ਼ਵਰਲਾਲ ਭਗਵਾਨਦਾਸ, (1966) 1 ਐਸਸੀਆਰ 190 : ਏਆਈਆਰ 1965 ਐਸਸੀ 1818] ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਤੋਂ ਪਤਾ ਚਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਫਾਇਲਿੰਗ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੁਕਮ ਦੇ ਨਫ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਇੱਕ ਰੈਵੇਨਿਊ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 226 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਰਿਟ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰਾਹਤਾਂ ਸਿਵਲ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ। ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ, ਆਪਰਾਧਿਕ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਉਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਸੈਕਸ਼ਨ 138 ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਇੱਕ “ਸਿਵਲ ਭੇਡ” ਵਿੱਚ ਇੱਕ “ਆਪਰਾਧਿਕ ਭੇੜੀਏ” ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਵਜੋਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪੀੜਤ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ, ਰਾਜ ਦੀ ਵੱਡੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਪੀੜਤ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਚੈੱਕ ਬਾਊਂਸਿੰਗ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਮਾਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਥੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧਿਆਇ XVII ਦਾ।”

28. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਲੰਬਿਤਾ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਸਿੱਧ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੀਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ (ਪੀ) ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਕੰਚਨ ਮੇਹਤਾ22$_{\text{SUPERSCRIPT}}$ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੰਖੇਪ ਕਰਦਾ ਹੈ:

“18.2. ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾਤਮਕ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਦੰਡਾਤਮਕ ਤੱਤ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ

ਮੁਆਵਜ਼ਾਤਮਕ ਤੱਤ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਸੰਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਨਾਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮਿਲ ਸਕੇ।"

29. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਗੁਪਤਾ ਬਨਾਮ ਐਸ.ਈ.ਬੀ.ਆਈ.23$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਦੋ ਜੱਜ ਦੀ ਬੈਂਚ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ (ਨਿਆਂਕ ਡੀ.ਵਾਈ. ਚੰਦਰਚੂੜ) ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਨੇ ਮੀਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸੰਯੋਜਨਾ ਲਈ ਪੀੜਤ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ (ਪੈਰਾ 78)। ਮੀਟਰਜ਼ ਅਤੇ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਦੰਡਨੀਯ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੰਯੋਜਨਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਤਰਕ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉੱਪਰ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਾਮੋਦਰ ਐਸ ਪ੍ਰਭੂ ਬਨਾਮ ਸਈਦ ਬਾਬਾਲਾਲ24$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸਿਰਫ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਦੋ ਨਿਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ, ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਅਣਸਮਰਥਨ ਲਈ ਇੱਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸਜ਼ਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਵਿੱਚ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:

"4. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ 1988 ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਅਪਰਾਧ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਇੱਕ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ 2002 ਵਿੱਚ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਗਈ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਣਸਮਰਥਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਪਰਾਧਿਕ ਉਪਾਯ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜਦਕਿ ਦੋ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇੱਕ ਦੰਡਾਤਮਕ ਉਪਾਯ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਦੁੱਗਣੇ ਤੱਕ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਇੱਕ ਮੁਆਵਜ਼ਾਤਮਕ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਦਾ ਅਣਸਮਰਥਨ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਨਿਯਮਨਕਾਰੀ ਅਪਰਾਧ ਵਜੋਂ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਨੂੰ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਪਾਰਕ ਲੈਣ-ਦੇਣਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

30. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਆਪਰਾਧਿਕ ਉਪਾਯ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਨੇ ਇਕ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਕੇਸਾਂ ਨੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉੱਤੇ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ:

"5. ਇਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਪਰਾਧਿਕ ਉਪਾਯ ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਨੇ ਇਕ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਸੰਸਥਾਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਤ ਅਪਰਾਧ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਨ। ਇਸ ਕਦਰ ਕਿ ਹੁਣ ਇੱਕ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕੇਸਾਂ ਜੋ ਕਿ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਹਨ, ਸਾਡੀ ਆਪਰਾਧਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਘੁੱਟ ਰਹੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੀ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 213ਵੀਂ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਕਤੂਬਰ 2008 ਤੱਕ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ 38 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚੈੱਕ ਬਾਊਂਸ ਕੇਸ ਲੰਬਿਤ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਨਿਆਂਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਉੱਤੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਦਬਾਅ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।"

31. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, NI ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਪਰਛਾਵੇਂ ਹੇਠ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਲੰਮੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੇਸ. ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਜਲਦੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪੈਸਾ; ਉੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਚਣਾ। ਬਰਾਬਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ। ਇਹ ਵੀ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਬੋਝ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੰਬਿਤ ਹੈ ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਮੋਦਰ ਵਿਚ ਐੱਸ. ਪ੍ਰਭੂ (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਪਹਿਲੂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ NI ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਾਅ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ:

“18. ਇਹ ਕਾਫੀ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਲਾਜ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਤਮਕ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਵੀ ਕੁਝ ਸਮਰਥਨ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਅੱਤਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੁਆਰਾ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਅੰਦੇਸ਼ਿਆਂ ਲਈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਚੈੱਕ ਬਾਉਂਸ ਕੇਸ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਸੰਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਹੱਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅਾਂ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਵਿਤਰਣ ਵਿੱਚ ਬੇਜਾ ਦੇਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਯੋਜਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵ□ਤੀ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸਿੱਖਿਆ ਅੱਤਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਦਾਇਰ ਲਿਖਤੀ ਸਬਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 320 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ, ਨੇਗੋਸ਼ੀਏਬਲ ਇੰਸਟਰੂਮੈਂਟਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 147 ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਦਿਸ਼ਾਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਸੰਯੋਜਨ ਕਿਸ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਕੀ ਸੰਯੋਜਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੀ ਪਹਿਲ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਨਾਲ।

19. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਸੰਜ੍ਞਾਨ ਲੈਣ ਦੇ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਇਸਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਖਰੀ ਚਾਰਾ ਵਜੋਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵਿਧੀ ਚੁਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਦੀ ਇੱਕ ਵਿਆਖਿਆ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਅਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਰਸਤਾ ਚੁਣਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਵਿਵਹਾਰ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਖਤ ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਲਈ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਚੁਣਨਾ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਧਰਾਂ 'ਤੇ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਦੋਸ਼ੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ, ਤਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ। ਜੇਕਰ ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਸ਼ੀ ਕੋਲ ਇੱਕ ਵੈਧ ਬਚਾਅ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਲਤੀ, ਜਾਲਸਾਜ਼ੀ ਜਾਂ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਮਾਮਲਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੋਰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਲੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

[...]

23. ਅਸੀਂ ਸਿੱਖਿਆਪ੍ਰਾਪਤ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੇ ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਨਾਲ ਵੀ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ। ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਵਾਲੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਚੈੱਕ ਦੇ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਅਤੇ [...] ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਜੋ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਮਾਸਿਕ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਵਿੱਚ ਕਈ ਚੈੱਕ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਰੇਕ ਮਾਸਿਕ ਕਿਸਤ ਲਈ ਤਾਰੀਖਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹਨਾਂ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸੁਝਾਅ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਹ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੇ ਕਿ ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਖੁਲਾਸਾ ਇੱਕ ਸਹੁੰ ਹਲਫਨਾਮੇ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੈਕਸ਼ਨ 200 ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾਲ ਸਾਥ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ 'ਤੇ ਭਾਰੀ ਖਰਚ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ।”

32. ਇਸ ਚਿੰਤਾ ਨੂੰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ 1881 ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ25 ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ

ਕਿ

“5. ਅਦਾਲਤਾਂ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਪੈਂਡਿੰਗ ਨਾਲ ਜੂਝ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਸੀ ਕਿਊਰੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ 31.12.2019 ਤੱਕ, ਕੁੱਲ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 2.31 ਕਰੋੜ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 35.16 ਲੱਖ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਸੀ ਕਿਊਰੀਆਈ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ, ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਵਿੱਚ ਲਗਾਤਾਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਨਿਪਟਾਰਾ ਦਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਦਰ ਨਾਲ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਿਪਟਾਵਾਂਗੇ।

[...]

23. ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 10.03.2021 ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਇੱਥੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਐਪੀਲੇਟ ਅਦਾਲਤਾਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਮੀਸੀ ਕਿਊਰੀਆਈ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਪੀਲੇਟ ਪੜਾਅ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਕੇਸ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਰਾਹੀਂ ਸੁਲਝਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਦਾਇਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠਣ ਵਾਲੇ ਲੰਬਿਤ ਸੁਧਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਲਈ ਭੇਜਣ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅੱਗੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਅਪੀਲਾਂ ਲੰਬਿਤ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਰਾਹੀਂ ਵਿਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।”

33. ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਦਾਲਤੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣਾ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੇ ਭਾਰਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਤੋਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ, ਵਿੱਤ ਮੰਤਰਾਲਾ ਨੇ 8 ਜੂਨ 2020 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਇੱਕ ਨੋਟਿਸ26SUPERSCRIPT ਰਾਹੀਂ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਸਮੇਤ ਮਾਮੂਲੀ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਆਪਰਾਧਿਕਤਾ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਮੰਗੀਆਂ ਹਨ।

34. ਇਹ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਹੁਣ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਸੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਈ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਐਨਆਈ ਐਕਟ ਦੀ 138. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਜੋ ਸਵਾਲ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕੀ ਇੱਕ ਵਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ NI ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

35. ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿੱਚ 8 ਅਗਸਤ 2012 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ 18 ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਕੀਮਤ ਰੁ. 9 ਕਰੋੜ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਐਸੀਐਲ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਗਿੰਪੈਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ) ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ। 21 ਅਗਸਤ 2012 ਨੂੰ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਅਣ-ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣਾ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਡਰਾਅਰ ਨੇ ਭੁਗਤਾਨ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਕਾਰਨ, ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨੋਟਿਸਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਅਤੇ ਸੱਤਵੇਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅੱਗੇ ਪਹਿਲੀ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਮੁਕੇਸ਼ ਗੋਏਲ, ਜੋ ਕਿ ਐਸੀਐਲ ਦਾ ਇੱਕ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸੀ, ਨੂੰ 3 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਈਮ ਨੰਬਰ 21/2013 ਲਈ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 409 ਅਤੇ 506(1) ਅਧੀਨ ਸੈਂਟਰਲ ਕ੍ਰਾਈਮ ਬ੍ਰਾਂਚ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, 12 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ:

(i) 11 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰੁ. 3 ਕਰੋੜ ਦਾ ਮੰਗ ਮਸੌਦਾ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ;

(ii) 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਮਨੋਜ ਗੋਏਲ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(iii) 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਕਾਇਆ 11 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ 11 ਜੂਨ 2013 ਤੱਕ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 2,33,33,333/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬਰਾਬਰ ਮਾਸਿਕ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿੱਚ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ;

(iv) 2.33 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਸੀਤਾਰਾਮ ਗੋਏਲ, ਮਨੋਜ ਗੋਏਲ ਅਤੇ ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਵਿਚਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਵੰਡੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਜੋ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨਗੇ;

(v) ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ, 11 ਅਪ੍ਰੈਲ 2013, 11 ਮਈ 2013 ਅਤੇ 11 ਜੂਨ 2013 ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਖਾਂ ਵਾਲੇ ਪੋਸਟ-ਡੇਟਡ ਚੈੱਕ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਸਨ; ਅਤੇ

(vi) ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਚੂਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਦੇ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਖਿਲਾਫ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਵੇਗੀ; ਅਤੇ

(vii) ਸਮੂਹ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਰਕਮ ਦੇ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ 'ਤੇ, ਸਾਰੀਆਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ, ਮੁਕੱਦਮੇ, ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 138 ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

36. ਇਹ ਗੱਲ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਮੁਕੇਸ਼ ਗੋਏਲ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਕਾਇਆ ਦੇਣਦਾਰੀ ਅਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਏ.ਸੀ.ਐਲ. ਨੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਚੈਲੈਂਜ ਲਈ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਅੰਤਰਿਮ ਅਰਜ਼ੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਅਧਾਰਿਤ ਦੋ ਸੈੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਫੌਜਦਾਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਹਨ।

37. ਦੋਵੇਂ ਸੈੱਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਅਧੀਨ ਅਭਿਯੋਗ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਲਾਜ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਰ ਪਹਿਲੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਥੋੜਾ ਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜੇਲ ਦੀ ਧਮਕੀ ਪੈਸੇ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸੱਟਾ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਰ. ਵਿਜਯਨ ਬਨਾਮ ਬੇਬੀ27 ਵਿੱਚ ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਲਈ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ:

"17. ਸਪੱਸ਼ਟ ਇਰਾਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਪਰਾਧੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਅਵਸ਼ਯ ਮਿਲੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 357(1)(b) ਅਧੀਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਚੈੱਕ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਲਈ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਅਤੇ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ (ਜੋ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ, ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ), ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਧਿਨਿਯਮ, ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਰਿਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਹਦਾਇਤ ਕਾਰਨ ਹੈ, ਜੋ ਚੈੱਕ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਉੱਠਾਏ ਗਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 357(1)(b) ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਜਨ ਲਈ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲੇ (ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿੱਥੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਜਾਂ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਨਾਲ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ

ਭੁਗਤਾਨ ਨਾਲ ਸੰਯੋਜਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਜਦੋਂ ਅਪਰਾਧ ਸੰਯੋਜਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਬਰਾਬਰ (ਜਾਂ ਵਿਆਜ ਵੱਲ ਕੁਝ ਹੋਰ) ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਨਾਲ ਸਮਾਨ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਦੁਆਰਾ। ਇੱਕ ਪੜਾਅ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਿੱਜੀ ਵਿੱਤੀਆਂ) ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਚੈੱਕ ਦੀ ਰਕਮ ਦੀ ਰਿਕਵਰੀ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਜੋਂ ਦੇਖਦੇ ਹਨ, ਚੈੱਕ ਦੇ ਡਰਾਅਰ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣਾ ਦੂਜੇ ਦਰਜੇ 'ਤੇ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

38. ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ – ਉੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ਾ, ਪੈਸੇ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਿਕਵਰੀ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਮਜ਼ਬੂਤੀ, ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ। ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਭਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਉਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਵੈਚਾਨੁਸਾਰ ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਨਾਫਰਮਾਨੀ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਨਾਫਰਮਾਨੀ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਬਾਅਦ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਲਟਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤਾ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਸਮਾਹਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਨਾਫਰਮਾਨੀ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਚੈੱਕਾਂ ਦਾ ਅਪਮਾਨ, ਫਿਰ ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਹੋਰ ਉਪਾਯਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਨਵਾਂ ਕਾਰਣ ਉੱਤਪੰਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

39. ਇਕ ਉਲਟ ਵਿਆਖਿਆ, ਜੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੋਨੋਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਵੇਗੀ। ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਉੱਠਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ ਮੂਲ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਲਈ ਫੌਜਦਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਵਿੱਚ ਨਤੀਜਾ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਸਮਝੌਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਲਈ ਵੀ। ਤੀਜਾ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਘਟਾਉਣ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਰਿਕਵਰੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਹ ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਵਧਾਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਨਿਆਇਕ ਸਮਾਂ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਗਲਤੀ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜੋ ਨਿੱਜੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ – ਇੱਕ ਸਮੱਸਿਆ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਅਗਾਂਹ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ, ਇੱਕ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਤੋਂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਸਮਝੌਤੇ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਚੈੱਕਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਧੂਰੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨੂੰ ਮੂਲ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵੱਲ ਬੇਅਰਥ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੀ ਵਿਆਖਿਆ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾਅਫਜ਼ਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੌਜੂਦਾ ਸਥਿਤੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ, ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਲੰਬੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹਨ।

40. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇੱਕੋ ਅਧੀਨ ਲੈਣਦੇਣ ਲਈ ਦੋ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਭਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਚਲਾ ਸਕਦਾ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਦਾਖਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਤਾਜ਼ਾ ਕਾਰਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਮਿਸਟਰ ਵੀ ਗਿਰੀ, ਸੀਖਿਆ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ, ਅਤੇ ਮਿਸ ਲਿਜ਼ ਮੈਥਿਊ, ਸੀਖਿਆ ਕੌਂਸਲ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਅਭਿਯੋਗ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਨੂੰ ਜਨਮ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਦੋਵੇਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਅਜਮਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਸੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦਾਮੋਦਰ ਐਸ. ਪ੍ਰਭੂ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਰੀ: ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਨੂੰ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਦੇਰੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤਿਕ ਨੰਬਰ ਕਾਰਨ ਫੌਜਦਾਰੀ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦਾ ਗਲਾ ਘੁੱਟਣਾ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਇੱਕ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਹੈ, ਇਹ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨੀ ਹਕੀਕਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

41. ਇਸ ਪੜਾਅ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ[28] ਅਤੇ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਨੀਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ[29] ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਗੌਰ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕੰਪਨੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੋ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨਰੂਲਾ) ਸਨ, ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਰਕਮ ਦੇ ਦੋ ਚੈੱਕ ਕੱਢ ਕੇ 5,00,000/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ ਲਿਆ ਸੀ। ਚੈੱਕ "ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ" ਕਾਰਨ ਅਦਾਇਗੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵਾਪਸ ਆ ਗਏ। ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਦੋ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੋ ਉਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ, ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਹਸਤਾਖਰਕਰਤਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ, ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ 5,02,050/- ਰੁਪਏ ਦਾ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਤਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਉੱਤੇ "ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਘਾਟ" ਕਾਰਨ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਕਤ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਦੀ ਨਿੱਜੀ ਹੈ, ਨਾ ਕਿ ਕੰਪਨੀ ਦੀ। ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਚੈੱਕ ਦੇ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਥੇ ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਐਨ.ਆਈ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਨੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੂਜਾ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਸ਼ਾਹਦਾ ਕੀਤਾ:

"15. ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਦੂਜਾ ਚੈੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮਝੌਤਾ ਫਲਦਾਇਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਵੱਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

[...]

17. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੂਜਾ ਚੈੱਕ ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਚੈੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨਰੂਲਾ, ਸ੍ਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ, ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੌਦਾ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਇੰਝ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਪਾਰਟੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਉਠਾਏਗੀ। ਵਕੀਲ ਦੀ ਫੀਸ ਰੁਪਏ 25,000 ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।"

42. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੂਜਾ ਚੈੱਕ ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਯੋਗਤਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ। ਮਨੀਸ਼ ਅਰੋੜਾ ਅਤੇ ਆਸ਼ੀਸ਼ ਨਰੂਲਾ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੌਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਸਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰਾਂ ਵਜੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੇ ਚੈੱਕ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਟਰਾਇਲ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬਕਾਇਆ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕੋ ਸੌਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੋਈ ਵੀ ਸਮਾਨਾਂਤਰ ਕਾਰਵਾਈ ਬਕਾਇਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਹੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਕਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਹੀਂ ਉੱਠ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾ ਤਾਂ ਟਰਾਇਲ ਲਈ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਕੇ ਮਾਮਲਾ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

43. ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿੱਚ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ ਬਨਾਮ ਅਨੀਤਾ ਮਿਸ਼ਰਾ30$_{SUPERSCRIPT}$ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੁਡੀਸ਼ੀਅਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਪਹਿਲੀ ਕਲਾਸ, ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਕੈਦ ਅਤੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ, ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪੋਸਟ-ਡੇਟਡ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ 'ਤੇ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਬੇਨਤੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਬੇਨਤੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਕਸ਼ਨ 482 CrPC ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਦੋਂ ਚੈੱਕ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ। ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ:

"9. ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਮਾਮਲਾ [ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ, (2008) 5 SCC 638 : (2008) 2 SCC (Cri) 682] ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਕੋਲ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ, ਇੱਕ ਪਹਿਲਾ ਫੈਸਲਾ ਜਿਸ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ। ਜਦੋਂ ਅਪੀਲ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਮਾਮਲਾ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਵਿੱਚ ਸੁਲਝਾਇਆ ਗਿਆ।

11. ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਚੈੱਕ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਾਰਣ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।"

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

44. ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੀ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਚੈੱਕ, ਅਪੀਲ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਰਹਿਣ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚੇ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਵੱਲ ਸੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਨੇ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਾਰਣ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਖੋਜ ਹੋਈ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਕਾਰਨ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਚੈੱਕ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਕਰਜ਼ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ (ਸੁਪਰਾ) ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਲੋਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਗਲੇ ਚੈੱਕ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਇੱਕ ਨਵੀਂ ਕਾਰਣ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਨਿਵਾਰਯ ਜਾਂ ਅਟੱਲ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਦੇ ਬਾਅਦ ਪੁਰਾਣੇ ਚੈੱਕ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਨਵੀਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਲਲਿਤ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਰਮਾ (ਸੁਪਰਾ) ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਮੌਜੂਦਾ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ।

45. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ 12 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ, ਤਾਂ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਅਧੀਨ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਉਪਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੀ.2 ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤੇ ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

46. ਜਦੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਬੱਧ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲੰਘਣ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਿਵਲ ਅਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਪਰਿਣਾਮਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

47. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕ ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਚ.ਐਸ.ਐਸ.ਏ. ਅਧੀਨ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵੱਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਬੇਅਦਬੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 12 ਮਾਰਚ 2013 ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਦੀ ਆਂਸ਼ਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੰਗ ਦੇ ਮਸੌਦੇ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਗਿੱਪੇਕਸ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਲਿਮਿਟੇਡ ਨੂੰ ਮਨੋਜ ਗੋਇਲ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਐਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਸੀ। ਮਨੋਜ ਗੋਇਲ ਨੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸਤਾਂ ਵਿੱਚ 7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ। ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕ ਵੀ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋ ਗਏ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸਮਝੌਤਾ ਪੱਤਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 9 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਜਦੋਂ ਪੂਰੀ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੀ ਰਕਮ 10 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਮੇਤ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ:

(i) ਚੂੰਕਿ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਅਣ-ਆਦਰ ਲਈ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵੱਲ ਹੋਣ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਅਤੇNONE NONE

(ii) ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਲੰਬਿਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।NONE NONE

48. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਜਗ੍ਹਾ ਲਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ "ਅਜਿਹਾ ਵਿਅਕਤੀ ਇੱਕ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ"। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 138 ਦੇ ਤੱਤ ਪੂਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਅਣ-ਆਦਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਅਪਰਾਧ ਉੱਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਿਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਕਿ ਦੇਣਦਾਰੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਯੋਗ ਦੇਣਦਾਰੀ ਵਜੋਂ ਨਾ ਮੰਨਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੀ ਗੰਭੀਰ ਗਲਤੀ ਸੀ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੰਬਿਤ ਹੈ, ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਠੋਸ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

49. ਮਿਸਟਰ ਜੈਅੰਤ ਭੂਸ਼ਣ, ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਕੰਟਰੈਕਟ ਐਕਟ 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 39 ਅਧੀਨ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਵਾਅਦੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਲ ਇਸ ਕੰਟਰੈਕਟ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਸ ਦੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾ ਦਰਸਾਵੇ। ਸੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੀਨੀਅਰ ਕੌਂਸਲ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਚੂੰਕਿ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਸਿਵਲ ਗਲਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹੈ,

ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਧਾਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਡੀਡ, ਸੁਝਾਅ ਅਨੁਸਾਰ, ਇੱਕ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਨਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮਧਿਆਸਥਤਾ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਦੀ ਅਸਵੀਕ□ਤੀ ਵਜੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ।

50. ਅਸੀਂ ਦੋ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਦਲੀਲ ਦੀ ਲਾਈਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ।

ਪਹਿਲਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇੱਕ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤਾ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਮਿਟਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੋਸ਼ੀ, ਕਿ ਉਹ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਲਟ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਸੇ ਅਧੀਨ ਲੈਣ ਸੰਬੰਧੀ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਨੀਤੀ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ। ਦੂਜਾ, ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਚੈੱਕਾਂ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਹੋਈ, ਜੋ ਕਿ 7 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬਾਕੀ ਬਕਾਏ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵੱਲ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਲਈ ਇਹ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਦੀ ਕੌੜੀ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਧੀਨ ਧਾਰਾ 482 ਦੇ ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਐਚ.ਐਮ.ਟੀ. ਵਾਚਿਜ਼ ਲਿਮਿਟੇਡ ਬਨਾਮ ਐਮ.ਏ. ਅਬੀਦਾ3 ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ:

“10. […] ਚਾਹੇ ਚੈੱਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜਾਂ ਕੋਈ ਬਾਕੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਜੋ ਕੇਵਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਫੌਜਦਾਰੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਸੰਹਿਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਜੋ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲੇ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।”

ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਇੱਕ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸੰਪੇਲੀ ਸਤਿਆਨਾਰਾਇਣ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਨਵੀਨੀਕਰਣ ਊਰਜਾ ਵਿਕਾਸ ਏਜੰਸੀ ਲਿਮਿਟੇਡ।32 ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ:

“16. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਉੱਪਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਇਹ ਅਚਰਜ ਨਾਲ ਸਥਾਪਿਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਬਚਾਅ ਵਿਚਾਰਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਵਾਦਿਤ ਤੱਥ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ।” [ਡਾ. ਧਨੰਜ□ ਵਾਈ ਚੰਦ੍ਰਚੂੜ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

51. ਐਨ.ਆਈ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 139 ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਚੈੱਕ ਦਾ ਧਾਰਕ ਚੈੱਕ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 138 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸੁਭਾਵ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਕਰਜ ਜਾਂ ਹੋਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਪੂਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੁਮਾਰ ਐਕਸਪੋਰਟਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ਰਮਾ ਕਾਰਪੋਟਸ33 ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 139 ਦੀਆਂ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ:

“18. ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵਿੱਚ “ਸਾਬਤ” ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 118 ਅਤੇ 139 ਦੇ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਧਾਰਾ 138 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਹਰ ਇੱਕ ਵਪਾਰਯੋਗ ਸਾਧਨ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਰਜ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਵਪਾਰਯੋਗ ਸਾਧਨ ਦਾ ਨਿਰਵਾਹ ਯਾਂ ਤਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧਨ, ਕਹੋ ਇੱਕ ਨੋਟ, ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਨਿਰਵਾਹ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾਵਾਂ 118 ਅਤੇ 139 ਅਧੀਨ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ

ਉਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਮਦਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਜਿਉਂਦੀਆਂ, ਮੌਜੂਦ ਅਤੇ ਬਚੀਆਂ ਰਹਿਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਮੇਂ ਖਤਮ ਹੋਣਗੀਆਂ ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਕਿ ਚੈੱਕ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਕਰਜ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਕੇਸ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਇਹ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।"

19. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 118 ਵਿੱਚ "ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ" ਅਤੇ ਧਾਰਾ 139 ਵਿੱਚ "ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਲਟ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 4 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ "ਮਾਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ" ਅਤੇ "ਮਾਨਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ" ਦੀਆਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਉਠਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਖਾਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਓਰ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਤੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉੱਚਿਤ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਸ਼ੀਲ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸਲ ਤੱਥ ਮਾਨਿਆ ਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਨਾ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

52. ਦੋਸ਼ੀ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਸਿੱਧ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੈੱਕ ਦਾ ਸਵਾਲ ਵਿਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿ ਕੋਈ ਕਰਜ ਜਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਪਟਾਉਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਲਿਆਉਣੇ ਪੈਣਗੇ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਲੈ ਜਾਣ ਕਿ ਵਿਚਾਰ ਅਤੇ ਕਰਜ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਾਂ ਇਹ ਇੰਨਾ ਸੰਭਾਵਨਾਸ਼ੀਲ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਸਮਝਦਾਰ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਵਿੱਚ ਕਿਸ਼ਨ ਰਾਓ ਬਨਾਮ ਸ਼ੰਕਰਗੌਡਾ34, ਨੇ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਕੀਤਾ:

"21. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਅਪੀਲੇਟ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਾਇਆ ਕਿ ਚੈੱਕ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੈਂਕ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 139 ਅਧੀਨ ਧਾਰਣਾ ਸਹੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਉਕਤ ਧਾਰਣਾ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਗਵਾਹੀ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਬਚਾਅ ਲਿਆ ਕਿ ਚੈੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਬਚਾਅ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।"

53. ਧਾਰਾ 139 "ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ" ਧਾਰਣਾ ਉਠਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਇਹ ਬੋਝ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਧਨ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਧਾਰਾ 139 ਅਧੀਨ ਧਾਰਣਾ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਬੋਝ ਸ਼ਿਫਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ "ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ" ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੇਵਲ ਟ੍ਰਾਇਲ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਲਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰੇ ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੋਝ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਹ ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਰੁਣ ਕੁਮਾਰ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਚੈੱਕ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਮਝੌਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧੀਨ ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ, ਮੂਲ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਦੀ ਕਿਸਮ ਅਤੇ ਕੀ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਖੋਜ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਦੋਸ਼ੀ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਬਚਾਅ, ਆਦਿ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਰਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਦੂਜੇ ਸੈੱਟ ਦੇ ਚੈੱਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਮਝਣ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਪਰਾਧਿਕ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਤਰਕ ਨਾਲ ਅਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 482 ਕ੍ਰਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗੇ ਵਧਿਆ। ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦਾ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਧਾਰਾ 482 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਉਚਿਤ ਜਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਸਮਝੌਤੇ ਦਾ ਕਰਾਰ ਤਬ ਤੱਕ ਵੈਧ ਰਹੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਚਿਤ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉੱਪਰ ਸਮਝਾਇਆ ਹੈ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 139 ਅਧੀਨ ਧਾਰਣਾ ਦੇ ਸੱਚੇ ਅਰਥ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਜੋ ਕੇਵਲ ਟ੍ਰਾਇਲ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਖਾਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

54. ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ ਦਲੀਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਬਰਕਰਾਰ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਅਵੈਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਪਾਯ ਦੇ ਰਹਿ ਜਾਣਗੇ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਪਹਿਲੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ। ਜੇਕਰ ਸਮਝੌਤਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਜਬਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਅਵੈਧ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮੂਲ ਆਧਾਰ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਸਮਝੌਤਾ ਕਦੇ ਮੌਜੂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸਦਾ ਪਹਿਲੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਕਾਇਆ ਦੇਣਦਾਰੀ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਫਿਰ ਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੂਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੀ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਅਪੀਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਉਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਜਾਰੀ ਰਹਿ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡੀ ਨਿਸ਼ਕਰਸ਼

55. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਹੇਠ ਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹਾਂ:

(i) ਅਸੀਂ ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 389/2017 ਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਸੱਤਵੇਂ ਮੈਟਰੋਪੋਲਿਟਨ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ, ਚੈਨਈ ਦੀ ਫਾਈਲ ਉੱਤੇ ਲੰਬਿਤ ਸੀ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ। ਸਿੰਗਲ ਜੱਜ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਾਂ;

(ii) ਸੈਕਸ਼ਨ ਸੀ.1 ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 3326-3329 ਦੇ 2012 ਅਤੇ ਸੀ.ਸੀ. ਨੰਬਰ 99-101 ਦੇ 2013 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

56. ਸਾਥੀ ਅਪੀਲ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਸਟਰ ਜੈਅੰਤ ਭੂਸ਼ਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੈਣ-ਦੇਣ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਇਹ ਗੱਲ ਧਾਰਾ 482 ਸੀਆਰਪੀਸੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੁੱਛੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੱਕ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1068 ਦੇ 2021 ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰਬਰ 6564 ਦੇ 2019 ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1069-1075 ਦੇ 2021 ਜੋ ਕਿ ਐਸ.ਐਲ.ਪੀ. (ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ) ਨੰਬਰ 7632-7638 ਦੇ 2019 ਤੋਂ ਉੱਤਪੰਨ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

57. ਲੰਬਿਤ ਅਰਜ਼ੀ(ਆਂ), ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate